

VIRGINIA WOOLF • Üç Gine

VIRGINIA WOOLF 25 Ocak 1882'de Londra'da doğdu. Roman türüne yaptığı özgün katkılarıyla edebiyat tarihine adını yazdırdı. Aynı zamanda döneminin en önemli eleştirmenlerinden biri olarak kabul edilir. 1925'te yayımlanan *Mrs. Dalloway* ünlü yazarın adıyla birlikte amlacak "bilinç akışı" tekniğinin en başarılı örneğidir. Virginia Woolf, 28 Mart 1941'de içine düştüğü ruhsal bir bunalım sonrasında evlerinin yakınlarındaki bir nehre atlayarak intihar etti. İletişim Yayınları yazarın 20. yüzyılın en iyi romanları arasında yer alan *Mrs. Dalloway* (Hogarth Press, Londra, 1925; İletişim, 1999), *Deniz Feneri* (Hogarth Press, Londra, 1927; İletişim, 2000), *Orlando* (Hogarth Press, Londra, 1928; İletişim, 2000), *Jacob'un Odası* (Hogarth Press, Londra, 1922; İletişim, 2001), *Dalgalar* (Hogarth Press, Londra, 1931; İletişim, 2001), *Flush* (Hogarth Press, Londra, 1933; İletişim, 2001), *Kendine Ait Bir Oda* (Hogarth Press, Londra, 1929; İletişim, 2002), *Perde Arası* (Hogarth Press, Londra, 1941; İletişim, 2004), *Yıllar* (Hogarth Press, Londra, 1937; İletişim, 2004), *Gece ve Gündüz* (Duckworth, Londra, 1919; İletişim, 2005), *Dışa Yolculuk* (Hogarth Press, Londra, 1915; İletişim, 2008), *Bir Yazarın Güncesi* (Hogarth Press, Londra, 1953; İletişim, 2008), *Üç Gine* (Duckworth, Londra, 1938; İletişim, 2010) ve *Granit ve Gökkuşakğı* (Hogarth Press, Londra, 1958; İletişim, 2010), adlı kitaplarını "Toplu Eserleri" başlığı altında yayımlıyor.

Three Guineas

İletişim Yayınları 1452 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 207

ISBN-13: 978-975-05-0733-5

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2010, İstanbul
2. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Belce Öztuna

DIZI KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Seçkin Oktay

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VIRGINIA WOOLF
Üç Gine

Three Guineas

ÇEVİREN *Ilknur Güzel*

i l e t i ŝ i m

Bir

Üç sene, bir mektubu cevaplandırmamak için uzun bir süre, sizin mektubunuz ise üç seneden daha uzun bir süredir cevaplandırılmadan burada duruyor. Mektubun kendi kendini cevaplandırmasını veya başka insanların benim için bir cevap yazmasını bekledim durdum. Ama mektup, sorusuyla birlikte hâlâ burada –Sizce savaşı nasıl önleyebiliriz?– hâlâ cevaplandırılmamış.

Çoğu cevabın kendini sezdirmediği doğrudur; ama hiçbiri bir açıklama gerektirmez ve açıklamalar vakit alır. Bu durumda da, yanlış anlamadan kaçınmanın özellikle zor olmasının bazı nedenleri vardır. Bir sayfa, bahaneler ve özürler; uygunsuzluk, yetersizlik, bilgisizlik ve deneyimsizlik beyanları ile doldurulabilir: Bunlar doğru olabilir de. Ancak bunlar dile getirildiğinde, anlamanızın ya da açıklamamızın imkânsız olduğu bazı çok ciddi sorunlar ortaya çıkabilir. Ama hiç kimse, sizinki gibi böylesine dikkate değer bir mektubu – eğitimli bir adamın daha önce bir kadına savaşın nasıl önlenebileceği hakkında fikrini sorduğu, muhtemelen insanlığın iletişimi tarihinde benzersiz bir mektubu cevapsız

bırakmak istemez. O yüzden, başarısız olmaya mahkûm olsa bile bir girişimde bulunayım.

İlk olarak, tüm mektup alıcılarının içgüdüsel olarak çizdiği, mektubun muhatabı olan kişinin bir resmini çizerek başlayalım. Mektup, sayfanın ardında, sıcak ve nefes alan bir kişinin varlığı olmadan bir anlam taşımaz. Sonra sizin, soruyu soran kişinin saçlarına aklar düşmeye, saçları azalmaya başlar. Hiç zahmet çekmeden, Baro'da çalışırken hayatınızı yarılırsınız; tüm yolculuk başarılı geçmiştir. İfade- denizde, kavrukluk, adilik veya hoşnutsuzluk yoktur. Sizi pohpohlamak istemem ama zenginliğiniz –eşiniz, çocukla- rınız, eviniz– hak edilmiş. Orta sınıf hayatının mutlu mis- kinliğine asla düşmemişsiniz; çünkü yastüğünüzde bir o yana bir bu yana dönmek, domuzlarınızı beslemek, şeftali ağaç- larınızı budamak yerine Londra'nın kalbindeki ofisinizden yazdığımız mektubun gösterdiği gibi Norfolk'ta birkaç dö- nüm araziniz var, kulaklarınız silahların sesiyle doluyken mektuplar yazıyor, toplantılara katılıyor, buna şuna baş- kanlık yapıyor, sorular soruyorsunuz. Üstelik eğitiminize en önemli devlet okullarından birinde başlamış ve üniver- siteyi bitirmişsiniz.

Aramızdaki iletişimde ilk sorun burada ortaya çıkıyor. He- men nedenini açıklayayım. Her ikimiz de, doğumların ka- rışık olmasına rağmen sınıfların hâlâ sabit kaldığı bu melez dönemde, eğitilmiş sınıf olarak tanımlamanın uygun oldu- ğu bir gruba aidiz. Yüz yüze geldiğimizde, aynı aksanla ko- nuşuyoruz; çatal ve bıçakları aynı şekilde kullanıyoruz; hiz- metçilerin yemeği pişirmesini ve yemekten sonra bulaşıkla- rı yıkamasını bekliyoruz; yemek esnasında hiç zorluk çekme- den politikadan ve insanlardan, savaştan ve barıştan, barbar- lıktan ve medeniyetten –aslında mektubunuzun anımsattığı tüm sorulardan– bahsediyoruz. Üstelik ikimiz de hayatımı- zı kazanıyoruz. Ancak ... bu üç nokta, üç yıldan fazla süredir

mektubunuz önümde dururken bununla ilgili konuşmaya çalışmanın bir yararı olup olmayacağını merak etmeme neden olan aramızdaki büyük uçurumu ortaya çıkarmakta. O halde, başka birinden Mary Kingsley'den bizim yerimize konuşmasını rica edelim. "Almanca öğrenmenin aldığım TÜM paralı eğitim olması gerçeğini size daha önce ifşa edip etmediğimi bilmiyorum. Erkek kardeşimin eğitimi için iki bin pound harlandı, umarım bu eğitim boşa gitmemiştir."¹ Mary

1 *The Life of Mary Kingsley*, Stephen Gwynn, s. 15. Eğitimli adamların kızlarının eğitimi için harcanan paranın tam olarak ne kadar olduğunu bilmek oldukça zordur. Mary Kingsley'nin (doğum 1862; ölüm 1900) eğitiminin tüm masrafı, muhtemelen, yaklaşık 20 ya da 30 pounddu. 19. yüzyılda ve belki de daha sonra, kızların eğitimi için harcanan toplam meblağ, ortalama 100 pounddan daha fazla değildi. Bu bakımdan, eğitimli kadınlar genellikle eğitiminin eksikliğini kuvvetle hissediyorlardı. Newnham'ın ilk müdürü olan Anne J. Clough, "Dışarı çıktığımda eğitimimdeki eksiklikleri çok acıklı bir şekilde her zaman hissediyorum," diye yazmıştı. (*Life of Anne J. Clough*, B.A. Clough, s. 60.) Miss Clough gibi oldukça eğitimli bir aileden gelen ve aynı şekilde eğitim gören Elizabeth Haldene, büyüdüğünde "İlk, eğitim görmediğimi ve bunun nasıl düzeltebileceğini düşündüm. Koleje gitmek isterdim ama o günlerde kızların koleje gitmesi olanaksızdı ve bu fikir hiç onay görmüyordu. Koleji eğitimi ayrıca pahalıydı da. Bir kızın dul annesini yalnız bırakması söz konusu bile olamazdı ve bu tür bir plan yapan hiç kimse makul görülmezdi. O günlerde mektup yazma kurslarını takip etme eğilimi vardı..." (*One Century to Another*, Elizabeth Haldane, s. 73.) Eğitimsiz bu kadınların cahilliklerini saklama çabaları genellikle kahramancaydı, ama her zaman başarılı değildi. "Tartışmalı konulardan özellikle kaçınarak güncel konular hakkında hoşça konuşurlardı. Beni etkileyen şey, cahillikleri ve kendi çevrelerinin dışındaki şeyler hakkındaki kayıtsızlıklarıydı... Avam Kamarası sözcüsünün annesi, Kaliforniya'nın bize, İmparatorluğumuza ait olduğuna inanıyordu!" (*Distant Fields*, H.A. Vachell, s. 109.) Eğitimli erkeklerin bu cahillikten hoşlandığı fikri yüzünden cahillğin, 19. yüzyılda genellikle taklit edildiği, *On Duties of Women* adlı eğitici eserinde (s. 278) Thomas Gisborne'un kadınlara "eşlerinin evlilikle ilgili tüm becerilerini ve hünnerlerini keşfetmesinden titizlikle kaçınmaları gerektiğini" tavsiye edenleri büyük bir gayretle azarlaması örneği kanıtlamaktadır. "Bu, tedbir değil sanattır. Bu iki yüzlülüktür, kasıtlı aldatmadır... Sezdirmeden uzun süre bu şekilde davranmak çok zordur."

19. yüzyılda eğitimli adamın kızı, hayat hakkında kitaplar hakkında olduğundan daha da cahildi. Bu cahillğin bir nedeni, şu alıntıda sezebilir: "Çoğu erkeğin 'erdemli' olmadığı yani hemen hemen hepsinin karşılaştığı yalnız genç kadınlara asıldığı ve bu kadınları rahatsız ettiği ya da daha kötüsünü yaptıkları düşünüldü." ('Society and the Season', Mary Countess of Lovelace, *Fifty Years, 1882-1932* içinde, s. 37.) Bu yüzden, kadınlar oldukça dar bir çevreye sı-

Kingsley, sadece kendi adına değil eğitimli adamların kızları adına konuşuyor hâlâ. Sadece onlar adına da konuşmuyor; aynı zamanda bu kızlar hakkında çok önemli bir noktaya işaret ediyor, sonradan yaşanacak her şeyi derin bir şekilde etkileyen bir gerçeğe dikkat çekiyor: Arthur Eğitim Fonu [Arthur's Education Fund] gerçeğine. *Pendennis*'i okuyan siz, evlerin kütük defterlerinde A.E.F.'nin gizemli mektuplarının yer aldığını hatırlayacaksınız. 13. yüzyıldan beri, İngiliz aileleri bu hesaba para yatırmaktadır. Pastonlardan *Pendennis*lere, 13. yüzyıldan beri tüm eğitimli aileler bu hesaba para yatırmaktadır. Bu, açgözlü bir hesaptır. Eğitim verecek çok sayıda erkek çocuk varken, aileler açısından bu hesabı dolu tutmak için büyük bir çaba gerekmektedir. Eğitiminiz sadece kitaplardan elde edilen bilgilere dayanmamaktadır; oyunlar vücudunuzu eğitti; arkadaşlarınız size kitaplardan ya da oyunlardan daha fazla şey öğretti. Arkadaşlarınızla yaptığınız sohbetler, görüşünüzü genişletti ve zihninizi zenginleştirdi. Tatillere, yolculuklara çıktınız; sanat zevki edindiniz; dış politika hakkında bilgilendiniz ve daha sonra hayatınızı kazanmadan önce, babanız, şimdilerde isminize K.C.* harflerini eklemenize hak kazandıran mesleğinizi öğrenirken yaşamınızı devam ettirmenize imkân tanıyan bir ödenek sağladı. Tüm bunlar, Arthur Eğitim Fonu sayesinde oldu. Mary Kingsley'nin belirttiği gibi, kız kardeşleriniz büyük ihtimalle aldığınız bu eğitim için katkıda bulunmuştur. Almanca öğretmenine ödenen küçük miktarlar dışında, tüm eğitim şansları harcanmadı sadece; gezi, toplum, yalnız kalabilme, aile evinden ayrı bir oda gibi eğitimin temel parçası olan o lüksle-

kışıp kalmıştı; bu çevrenin dışındakilerle ilgili "cahilliği ve kayıtsızlığı" mazur görülebilirdi. Cahillik ve Viktoryen kahramanına şahit olmuş ve "erdem" ile erkekliği çelişkili kılan 19. yüzyıl erkeklik kavramı arasındaki bağlantı ortadadır. Thackeray, ünlü bir pasajında, erdem ve erkeklikle ilgili kısıtlamaların sanatını etkilediğinden şikâyetçi olmuştur.

(*) İngiltere'de önemli bir unvan.

ri ve süsleri de bu fona yatırıldı. Bu, açgözlü bir hesaptır, Arthur Eğitim Fonu – tüm manzaranın üzerine gölge düşüren son derece katı bir gerçek. Sonuçta, aynı şeylere baksak da, onları farklı şekillerde görüyoruz. Yarı manastır görünümü, şapeller ve salonlar ve yeşil oyun alanlarıyla şuradaki bina topluluğu nedir? Sizin için bu, anıların ve sayısız geleneğin kaynağı olan eski okulunuz Eton ya da Harrow’dur; eski üniversiteniz Oxford veya Cambridge’dir. Ama bizim gibi bu binaları Arthur Eğitim Fonu vasıtasıyla görenler için, gördüğümüz sadece bir okul sırası, sınıflardan birindeki bir antoloji, hasta bir anneye bakmak zorunda olan iyi eğitim alamamış, yıllık 50 poundluk bir ödenek ile kıyafet alması, hediye vermesi ve seyahate çıkması beklenen olgunluk dönemine yaklaşmış, kırmızı burunlu küçük bir hanım... İşte, Arthur Eğitim Fonu’nun bizim üzerimizdeki etkisi budur. Bu fon, Oxford ve Cambridge’in asil salonları ve meydanlarının, eğitilmiş adamların kızlarına² iç eteklerindeki delikler, koyunların soğuk bacakları ve trende kondüktörün yüzlerine kapı çarpması yurtdışına çıkan gemi treni gibi görünen manzarasını sihirli bir şekilde değiştirir.

Arthur Eğitim Fonu’nun manzarayı –salonlar, oyun alanları, kutsal binalar– değiştirmesi gerçeği önemlidir; ama bu durum, daha sonraki tartışmalara bırakılmalıdır. Burada sadece, bu önemli soruyu –savaşı önlemeye nasıl yardımcı olabiliriz– düşündüğümüzde, eğitimin bir fark yarattığı gerçeği ile ilgileniyoruz. Savaşa sürükleyen nedenleri anlamak için politika, uluslararası ekonomi gibi bilgiler oldukça gereklidir. Felsefe, hatta teoloji de bize bu konuda yardımcı olabi-

2 İdeolojimiz hâlâ o kadar kronik bir biçimde insan merkezli ki babaları devlet okullarında ve üniversitelerde eğitim görmüş sınıfı –eğitilmiş adamın kızını– tasvir etmek için bu biçimsiz terimi kullanmamız gerekli. Açıkçası, “burjuva” terimi erkek kardeşine uyuyorsa, burjuvazinin iki esas özelliğinden –sermaye ve çevre– oldukça farklı olan bu terimi bu ikisi yerine kullanmak çok büyük bir yanlışlıktır.

lir. Eğitimsiz bir beyinle bu sorulara yeterli bir cevap vermek mümkün değil. Gayri şahsi gçlerin bir sonucu olarak savaş, sizin de katılacağınız gibi eğitimsiz beyinlerin kavrayışının ötesindedir. Ancak insan doğasının sonucu olarak savaş başka bir Őeydir. İnsan doğasının, sebeplerinin, sıradan erkek ve kadınların duygularının savaşa neden olduğuna inanmadıysanız, yardımımız için bu mektubu yazmazdınız. Kadınların ve erkeklerin Şimdilerde iradelerini kullanabildiğini, görünmez ellerin tuttuğu bir ip üzerinde dans eden oyuncaklar ve kuklalar olmadığını iddia ettiniz. Kendileri adına düşünebildiklerini ve hareket edebildiklerini ne sürdünüz. Hatta belki diğer insanların düşüncelerini ve hareketlerini etkileyebileceklerini dahi söylediniz. Bu tür bir akıl yürütme, sizin haklı nedenlerle bize başvurmanıza neden oldu. Çünkü neyse ki “cretsiz eğitim” başlığı altında, eğer kelime bilimsel çağrışımlarından kurtulursa – insanoğlunu ve amaçlarını anlamaya yarayan ve psikoloji olarak adlandırılan bir eğitim dalı var. Zamanın başlangıcından 1919 yılına kadar sınıfımıza açık, önemli bir meslek olan evlilik –insanoğlunun hayatını başarılı bir Şekilde yaşayabileceği insanı seçebilme sanatı– bizlere bazı beceriler de öğretmiş olmalı. Ancak burada da, başka bir zorluk bizi beklemektedir. Bazı içgüdülere her iki cinsiyet de az çok sahip olmasına rağmen, savaşmak çoğunlukla kadınların değil erkeklerin huyudur. İster doğuştan ister kazara olsun, bu farkı yaratan hukuk ve uygulamadır. Tarihte, bir kadının bir silahı, çok nadir olarak bir kimseye doğrulttuğu olmuştur; kuşların ve hayvanların büyük bir çoğunluğu kadınlar değil erkekler tarafından öldürülmüştür. Bu açıdan bakıldığında paylaşmadığımız bir Şeyi yargılamamız olduķa zor.³

3 Geçen yüzyılda İngiltere’de spor için öldürülen hayvanların sayısı, hesaplanamaz. 1909’da Chatsworth’te bir günlük atıcılık için ortalama 1212 oyundan bahsedilmiştir. (*Men, Women and Things, Duke of Portland*, s. 251.) Spor anılarında kadınların silahlarından çok az bahsedilmiştir; kadınların av alanında